7/46

ALİ ODUR

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300- 2718
Konu : Yazılı Soru Önergesi

30 ARALIK 2002

18399

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M. Başkanlığı'nın 18.12.2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/46-176/1139 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Ali Rıza BODUR'un tarafıma tevcih ettiği 7/46-176 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99'uncu maddesi gereği cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(7 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği : T.B.M.M. Bşk.
Bilgi : Başbakanlık

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN ALİ RIZA BODUR'UN YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI (7/46)

Soru 1 :

Ege Bölgesi'nde Akdeniz iklimi etken olduğundan yazları sıcak ve kurak geçer. Nisan ve Ekim ayları arasında yıllık toplam yağışın % 25 'i düşmesine karşın Kasım ve Mart ayları arasında % 75 'i düşmektedir. Bitki su gereksinimi ortalama 900 mm olarak hesaplanmasına karşılık, yıllık yağışın etkili kısmı 170 mm dolayındadır. Yaz aylarında sulama suyu sağlanmasını gerekli kılan bu durum, bölgenin su kaynaklarının geliştirilmesini gerektiren en önemli nedendir.

Türkiye'nin makro ekonomisi içinde İzmir'in iş ve ticaret hacmi olarak çok önemli bir yeri vardır. Bu özellik bölgenin tarımsal üretim alanı olarak gelişmesinde büyük önem taşımaktadır.

Bölgenin coğrafi yapısı denize dik dağlar ve arasındaki ovalar biçiminde olduğundan taşkın ve rusubat tarım alanlarını ve yerleşim birimlerini sürekli tehdit etmektedir. Yukarı havzalardan ovalara taşınan süprüntü malzemeleri yatakları doldurmakta ve akarsuların yataklarını doldurmakta ve akarsuların yatak dışına çıkmasıyla taşkınlarına neden olmaktadır.

Su kaynaklarının planlanmasında yerleşim yerlerinin ve turistik sahil bölgelerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının karşılanması diğer önemli bir sorun olup, gelecekte daha da yoğunluk kazanacaktır.

Diğer yandan tarım, endüstri ve hizmet alanlarında fazla su kullanılması fazla atık su problemini ortaya çıkartmakta olup, hem yüzeysel su temin eden içme suyu barajlarında hem de tarım alanları ve yer altı sularının kirlenmeye karşı korunması gerekmektedir.

İzmir ilinde devam eden büyük su işleri projeleri

"Küçük Menderes Beydağı Projesi"

"Bakırçay-Kınık Projesi"

"Küçük Menderes Projesi"

"İzmir Taşkın Su Projesi"

"İzmir İçme Suyu II. Merhale Projesi" dir.

- Projeler hangi aşamadadır?

Cevap 1 :

DSİ Genel Müdürlüğü'nce tarım sektöründen yürütülen sulama amaçlı **Küçükmenderes-Beydağ Projesi** kapsamında İzmir-Ödemiş ilçesi Beydağ Kasabasında inşa edilmekte olan temelden 95 m yükseklikteki Beydağ Barajında depolanacak 248,3 milyon m^3 sudan Ödemiş Ovasında 18 200 hektarlık alanın sulanması ve yörenin Küçükmenderes Nehri taşkınlarından korunması hedef alınmış olup, Beydağ Barajı 27.10.1993 tarihinde ihale edilmiş ve 18.01.1994 tarihinde de işe başlanılmıştır. Halen inşaatı sürdürülen barajda derivasyon tüneli, tünel giriş ve çıkış yapıları tamamlanarak derivasyona hazır hale getirilmiş, ayrıca menba ve mansap batardoları altındaki alüvyon perde enjeksiyonları tamamlanmış olup, mukavelesine göre de 11.07.2005 tarihinde ikmali programlanmıştır.

Ödemiş sulaması kati proje yapımı ise ihale edilmiş olup, çalışmalar 2003 yılında tamamlanacak şekilde programlanmıştır. Sulama şebekesi inşaatına baraj inşaatının tamamlanması durumunda ve bütçe imkanlarına bağlı olarak başlanabilecektir.

Bakırçay havzasında İzmir ili Kınık ilçesi sınırları dahilinde yer alan **Bakırçay-Kınık Projesi** kapsamındaki barajlardan Çaltıkoru Barajında depolanacak 41,6 milyon m^3 su ve Yortanlı Barajında depolanacak 67,25 milyon m^3 su ile Kınık sol sahilinde 8 789 hektar, sağ sahilinde de 11 241 hektar olmak üzere toplam 20 030 hektarlık alanın sulanması ve drenajı hedef alınmıştır.

Çaltıkoru Barajı 1993 yılında ihale edilmiş ve 1994 yılında 94/6019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına göre tasfiye edilmiştir. 14.12.1995 tarihinde yeniden ihale edilen ve 01.03.1996 tarihinde işe başlanılan barajda yollar, derivasyon tüneli hafriyat ve betonlaması tamamlanmış olup, gövde sıyırma kazıları ve dolusavakta yamaç yük hafifletmesi kazısı ile 1. kademe kazısı yapılmıştır. Heyelan topuğu dolgusuna başlanmıştır. İşin yıllık ödenek ihtiyaçları aynen karşılandığı takdirde mukavelesine göre 2005 yılında tamamlanması planlanmıştır.

Yortanlı Deresi üzerinde yapılmakta olan Yortanlı Barajı 16.09.1993 tarihinde ihale edilmiş ve 26.01.1994 tarihinde işe başlanılmıştır. Baraj inşaatında bugüne kadar derivasyon sağlanmış, gövde kazı ve dolgusu tarihi eserler nedeniyle Müze Müdürlüğü ile koordineli olarak devam etmektedir. Baraj gövde dolgusunun %50'si tamamlanmış, dolusavakta ise

1. kademe kazılarına devam edilmektedir. İşin yıllık ödenek ihtiyaçları aynen karşılandığı takdirde mukavelesine göre 2004 yılında tamamlanması planlanmıştır.

Bakırçay Kınık Projesinin sulama şebekesi üç bölümde gerçekleştirilecek şekilde programlanmıştır.

Birinci bölümde yer alan ve 7 063 hektar sahaya hizmet edecek olan **Bakırçay Kınık Sol Sahil Sulaması** inşaatı 22.01.1993 tarihinde ihale edilmiştir. Bütçe ödenekleri dahilinde iş programına göre devam etmekte olup, %31 gerçekleşme sağlanmıştır.

Projenin ikinci bölümünü teşkil eden ve 11 242 hektar sahaya hizmet edecek **Kınık Sağ Sahil Sulama ve Drenaj Şebekesine** ait kati proje yapımı ihale edilmiş olup, 2003 yılında tamamlanacaktır. Ayrıca Kınık Sağ Sahil Sulama inşaatına Avrupa Yatırım Bankasından kredi temin edilmesi için çalışmalar devam etmektedir. Söz konusu inşaata su kaynağını teşkil eden barajların tamamlanma durumuna ve bütçe imkanlarına bağlı olarak başlanabilecektir.

Projenin son bölümünü teşkil eden ve 1 726 hektar sahaya hizmet edecek olan Kınık Pompaj Sulamasının proje çalışmalarına henüz başlanamamıştır.

İzmir Taşkın projesi kapsamında yer alan Manda Çayı, Arap Deresi, Bornova ve Laka Deresi II. Kısım Islahında 2001 yılında sari emanet olarak ihale edilen Sarıkayalar Deresi km: 0+227 – 0+370 arasında kıyı koruma duvarı, 3 adet seki ve 1 adet brit, 2X3,00X2,50 m L= 10,00 m'lik kutu menfez inşaatı işinde; L= 72 m kıyı koruma duvarı ile 2 adet seki inşaatı tamamlanmıştır.

Küçük Menderes Projesi kapsamındaki Yandereler Yukarı Havza Taşkın Kontrol Tesisleri kapsamında Kiraz Çayında km; 6+650 sekisi tamamlanmıştır. Ödemiş-Beydağ Korga Deresi km;3+520'de 1 adet, Sırımlı deresinde km;6+100'de 1 adet seki inşa edilmiştir.

İzmir İçmesuyu II. Merhale Projesi İzmir ve Manisa il sınırları dahilinde yer alan proje kapsamında, Gördes Barajı ve Tesisleri inşaatında ocak yolları tamamlanmış, gövde batardo temeli sıyırma ile dolusavak kazısı devam etmektedir. Derivasyon tüneli kazısı tamamlanmış olup, beton kaplaması devam etmektedir. Ayrıca, 2 adet su alma galerisi kazısı bitirilmiştir. Halen dolusavak kazısı ve ön batardo çalışmalarına devam edilmektedir.

Soru 2,3 :

- 2003 yılı için Bakanlığınızın bütçeye teklif ettiği ödenek miktarı nedir?

- Projelerin tamamlanması için öngördüğünüz süre nedir?

Cevap 2,3 :

18.07.2002 tarih ve 24819 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "2003 Yılı Yatırım Programı Hazırlama Esasları" genelgesinin 2. maddesinde "Bütün yatırımcı kamu kuruluşları, 15.07.2002 tarih ve 2002/39 sayılı YPK Kararında yer alan yatırım tavanları (EK: 7), öncelikler ve ilkeler ile "2003 Yılı Yatırım Programı Hazırlama Esasları"nda belirtilen hususlarla uyumlu olmak üzere 2003 yılı yatırım tekliflerini hazırlayacaklar ve DPT Müsteşarlığına göndereceklerdir. Öngörülen tavanlara uymayan kuruluş teklifleri iade edilerek söz konusu tavanlara uygun hale getirilecektir..." denilmekte ve YPK Kararına ekli listelerde DSİ Genel Müdürlüğü'ne tahsis edilen yatırım ödenek tavanı da 2002 yılı ödeneğinin %25 fazlası olarak belirtilmektedir. Bu tavan içerisinde de İzmir İli'nde devam eden projelerin gerçek ödenek ihtiyacı ile %25 artışa göre talep edilen ödenekler ve projelerin tamamlanma süreleri aşağıda verilmiştir. Projelerin belirlenen sürelerde bitirilmesi yıllık ödenek ihtiyaçlarının aynen karşılanmasına bağlı bulunmaktadır.

(milyar TL)

PROJE ADI	İŞİN BAŞLAMA-BİTİŞ TARİHİ	2003 YILI TEKLİFİ	
		%25 artışa göre	Gerçek ihtiyaç
İzmir Taşkın	1963 - 2006	20	610
Bakırçay-Kınık	1986 - 2007	3 37	75 924
Küçükmenderes	1986 - 2007	15	8 900
Küçükmenderes Beydağ	1991 - 2008	2 00	77 045
İzmir İçmesuyu II. merhale	1999 - 2009	7 50	68 590
TOPLAM		**13 22**	**231 069**

Soru 4 :

Projelerin gecikmesi halinde bölgede tarımsal üretim yapan üreticilerin uğrayacakları ekonomik zararın karşılanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Cevap 4 :

Küçük Menderes-Beydağ Projesi :

İnşaatı devam etmekte olan proje kapsamında 18 200 hektar alanın sulaması öngörülmüştür. Projenin işletmeye açılması halinde sağlanacak gelir artışı 2002 yılı birim fiyatlarına göre yıllık 25 trilyon TL.'dir. Ayrıca halen kullanılan yeraltı suyu için harcanan 115 milyon kWh enerjiye karşılık gelen 6,5 trilyon TL. enerji gideri dikkate alındığında sağlanabilecek toplam yıllık gelir 31,5 trilyon TL. olacaktır.

Küçük Menderes Projesi :

DSİ Genel Müdürlüğü'nün yatırım programında yeralan proje kapsamında sadece taşkın yeralmakta olup, projenin tamamı yatırım programına alındığı takdirde 36 215 hektar alanın sulanması planlanmıştır. Beydağ ünitelerini de kapsayan projenin işletmeye açılması halinde sağlanacak yıllık tarımsal gelir artışı 44 trilyon TL olacaktır.

Ayrıca, proje kapsamında bugüne kadar inşa edilmiş olan taşkın önleme tesisleri ile 9 adet yan derenin taşkın ve rusubat kontrolü sağlanmış ve Kiraz İlçesi ile 10 ayrı yerleşim yeri ve 14394 hektar arazinin taşkından korunması sağlanmış olup, söz konusu taşkın tesislerinin tamamlanması halinde yöredeki yerleşim birimleri ve endüstriyel alanlar ile tarımsal alanlar taşkından korunmuş olacaktır.

Bakırçay-Kınık Projesi :

İnşaatı devam etmekte olan proje kapsamında 20 030 hektar alanın sulanması öngörülmüştür. Projenin işletmeye açılması halinde sağlanacak gelir artışının 2002 yılı birim fiyatlarına göre yıllık 21 trilyon TL olacağı tespit edilmiştir.

İzmir Taşkın Projesi :

Proje kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen ve bugüne kadar büyük bir kısmı inşa edilerek işletmeye açılmış olan tesislerin projede öngörüldüğü şekilde tamamlanması halinde Bornava İlçesi Bayraklı, Manavkuyu ve Çay Mahallesinin taşkınlardan korunması sağlanmış olacaktır.

İzmir İçmesuyu II. Merhale Projesi :

Proje kapsamında yapımı öngörülen ve halen inşaatı devam etmekte olan Gördes Barajında düzenlenen sularla İzmir kentine yılda 59 milyon m^3 su temini yanında Selendi Ovasında 14 423 hektar alanın sulama suyu ihtiyaçları temin edilecektir. Barajın tamamlanması halinde sulama tesislerinin de tamamlanması ile sağlanabilcek yıllık gelir 14 trilyon TL olacaktır.

Soru 5 :

Bu Projelerin uzamasının sonucu bölgedeki tarımsal üretim 10-15 yıl gibi bir süre sonra yapılamayacağı iddialarını nasıl karşılıyorsunuz ? Buna dönük alınmış önlemleriniz nelerdir?

Cevap 5 :

Projelerin gecikmesi halinde, yapılamaması söz konusu olmayıp gecikme nedeniyle yukarıda belirtilen faydaların temini mümkün olamayacaktır.

Ayrıca, projelerin fizibilite aşamasında öngörülen inşaat periyodunda ödenek yetersizlikleri nedeniyle uzaması sonucunda ekonomileri olumsuz yönde etkilenmekte ve hedeflenen karlılığın sağlanması mümkün olamamaktadır. Bu nedenle, uygulama programına alınan projelerin öngörüldüğü sürede inşa edilerek işletmeye açılması önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, Küçük Menderes Havzasının özelliği gereği, havzadaki tarımsal alanların sulanmasına yönelik büyük miktarda yeraltı suyu kullanımı mevcuttur. Havzadaki aşırı kullanımlar nedeniyle yeraltı suyu seviyesi giderek düşmekte ve buna bağlı olarak su temininde enerji giderlerinin yanında su miktarı da yetersiz hale gelmektedir.

Bu durumun devamı, ileride su temini açısından daha büyük sorunlar yaratacağından projelerin inşa edilerek işletmeye açılması gereklidir. Söz konusu sorunların önlenmesi ve

ileride daha da ağırlaşmasının önlenebilmesi için DSİ Genel Müdürlüğü'nce geliştirilerek hazırlanmış olan projelerin inşa edilerek işletmeye açılması büyük önem arzetmektedir.

DSİ Genel Müdürlüğü'ne 1993 yılında yatırımlar için, Devlet Yatırımlarının %34'ü ayrılmışken 2002 yılında bu oran %23,7'ye düşmüştür. Özellikle 2002 yılında tarım sektörü yatırımları için talep edilen ödeneğin ancak %12'si karşılanabilmiştir. Mevcut projelerin programlanan sürelerde tamamlanarak ekonomiye kazandırılmaları ve planlamaları yapılmış projelerinde yatırım programlarına alınarak gerçekleştirilmeleri için DSİ Genel Müdürlüğü'ne yatırımlardan ayrılan payın artırılması gerekmektedir.